

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA
BdI Regele Ferdinand No. 5.
A R A D.

Redacția pentru Banat: TIMIȘOARA,
Hotel „Ferdinand“ camerele Nr. 21 și 22.

DIRECTOR:
CONST. I. ȘTEFĂNESCU

Apare zilnic la orele 3 după amiază

Note zilnice

Răboi minoritar

Se încep, în sfârșit, examenele de limba română ale profesorilor și învățătorilor minoritari.

Prea era timpul, nu numai pentru că suntem în al 16-lea an dela desrobire, ci pentru că aveam de spălat o rușine și mai mare încă decât aceea că sunt și-acum în corpul didactic minoritar oameni cari refuză să nvețe românește: rușinea că avem asemenea oameni la școli de stat, la școli susținute din banii românilor. Nu-s doar decât câteva zile de când s'a arătat în aceste coloane cazul măiestrului Insperger dela școala superioară de arte și meserii din Arad — deci dela o școală românească — care avea o leafă de 14 mii pe lună dela statul român, și avea nerușinarea (ier-te-l Dumnezeu, că s'a pedepsit apoi singur, spânzurându-se) să refuze să nvețe românește.

Cazurile ca al lui Insperger sunt de sigur puține, pentru că la școlile secundare de stat corpul didactic e'n mare măsură naționalizat.

Dar sunt multe, prea de tot multe, cazurile când școlile primare de stat cu limbă de predare minoritară sunt exclusiv pe asemenea mâni dușmănoase românilor.

România a făcut ceea ce n'a făcut și nu face nicio altă țară: ține pe banii săi școli primare minoritare, date pe mâni mincinoșe indoelnice.

Ca să nu vorbim decât despre cazuri pe cari le pot verifica și cititorii noștri, ne vom referi la învățătorii minoritari ai școlilor de stat din satele dintre Arad și granița maghiară, dintre cari mulți nu știu nici astăzi românește, și, ceea ce este și mai grav, mulți sunt în capul acțiunilor antiromânești ce se desfășoară aici.

Situația aceasta pe drept cuvânt nu mai putea dăinui. Bine că există și-un ministru ca d-rul Angelescu, care să se intereseze și de-asemenea lucruri, și să garanteze că examenele ce se fac, nu vor rămânea fără urmare, ca bunăoară acelea dela căile ferate.

Același ministru a dat deunăzi un ordin prin care interzice înscrierea șvabilor în școlile primare ungurești.

Am mai vorbit despre ordinul acesta ministerial, felicitând pe cel ce l'a dat și exprimându-ne regretul că nu se referea și la copiii de șvabi din părțile noastre, ci numai la cei din nordul Ardealului.

Acum aflăm din „Erdélyi Hirlap“ al faimosului Zima, cel atât de bine informat în chestiile cari privesc prozelitismul maghiar, că s'a extins ordinul amintit și la șvabii din Aradul-Nou, și-anume în felul acesta, că nu se pot înscrie la școli din Arad.

Ziarul lui Zima găsește gă ordoninul e cu două tăisuri. Și anume: oprește înscrierea șvabilor din Aradul-Nou la școlile ungurești din Arad, dar înseamnă totodată că nici la secția germană

ce se înființează dela toamnă pe lângă școala civilă ungurească a ordinului „Notre Dame“ nu vor putea veni germane de peste Murăș, și astfel secția de geaba se mai înființează, fiindcă neavând eleve germane dela Aradul-Nou, dela Arad n'are de unde să le aibă.

Tare-i deștept reneatul Zima — nu-i vorbă! — și când crede că secția germană dela „Notre Dame“ nu vu putea avea eleve din Aradul-Nou, și când vrea să-l facă să creadă pe cine poate crede asemenea lucru, că la Arad nu sunt germani.

Nu i-au dovedit-o până-acum cu prisosință că sunt? Sau „Erdélyi Hirlap“ a aiurat când ni-a vorbit despre marea acțiune ce se duce aici pentru desmaghiarizarea și germanizarea parohiei romano-catolice, și a inventat pericole șvabești numai iacășa de dragul d'a strica foarte dulcea armonie dintre ungurii și șvabii de-aici, atât de dulce că a'nceput să fie comentată pe toate drumurile?

De geaba-și face Zima și cu „Erdélyi Hirlap“ al său iluzii că acțiunea de emancipare de sub unguri a șvabilor mai poate fi oprită. Numai Zima-i dintre-aceia cari nu-și mai revin la matca părinților săi.

Apropos de acțiunea de revenire la matcă a șvabilor.

Există o asemenea acțiune și'n Țiria, în faimoasa Țiria a lui Gründl și-a celorlalte unelte ale irendentei ungurești. Duce acțiunea aceasta dascălul dela școala germană de stat Niesl și cu o seamă de conaționali din comună, și dovadă că i tot atât de serioasă ca a germanilor din Arad, este că presa maghiară se vede nevoită să se ocupe de ea, și-anume ca de un lucru scandalos.

Aflăm astfel din „Reggel“ că învățătorul Niesl a fost cu o delegație la episcopul Pacha (totașa ca germanii din Arad, cari l-au cerut, precum se știe, Prea Sfinției Sale să desmagharizeze parohia arădană, iar P. S. Sa i-a repezit spunându-le că nu-i trebuie politică'n biserică). Dela episcopul Timișorii delegația Țiriană s'a întors cu o scrisoare vlădicească către parohul din sat — care firește nu-i de partea delegației, de vreme ce învățătorul Niesl a deslăcut pe drum scrisoarea, iar parohul îl dă pe mâna parchetului pentru violare de secret. Acestea le aflăm din „Reggel“. Și-i destul să aflăm atât. E dovadă că mișcarea dela Țiria e prea serioasă, și nu se poate sfârși decât cu un triumf, totașa cum numai cu triumful șvabilor are să se termine mișcarea de emancipare dela Arad.

Chiar dacă i s'ar mai opune precăt se opune Prea Sfinția Sa Pacha, cel care la Berlin face pe pan-germanistul, iar aicea pe maghiaronul!

Un caz din cele multe:

— Cum a rămas în țară cetățeanul maghiar Moskovici, directorul Băncii Ardelene dela Arad —

Vă mai aduceți de sigur aminte de decorația ce a umflat-o'n vara aceasta directorul cetățean maghiar al Băncii Ardelene din Arad, numitul Moskovici.

Decoratul a venit luna trecută în discuția comisiei pentru revizuirea străinilor, și cu acest prilej a mai umflat ceva: nu permis de liberă petrecere în țară.

Învârteala aceasta a indezirabilului are o poveste foarte lungă, din care vom da astăzi câteva capitole.

Indezirabilul e venit în țară dela 1923, adecă de 11 ani.

La 1926 s'a'nsurat cu o cetățeană română, și'n baza legii dela 1930 a străinilor, făcută de d. Răducanu, are pentru acest motiv — fiindcă nevasta a declarat când s'a căsătorit cu el că nu renunță la cetățenia română — dreptul de-a șede în țară cât îi place. Așa-i legea, — ce să-i faci!

Dar legea de-aceia-i lege ca să aibă chițibușuri. Ca să se pună deci la adăpost de orice, indezirabilul s'a învățit la 1929 de-un certificat și mai tare decât articolul amintit al legii Răducanu: și-a făcut rost de o așa zisă *dovadă specială*, care nu se dă decât celor pe cari anul 1918 i-a găsit aici, și cărora acest act le servește de justificare până-și aranjează cetățenia română.

Cu alte cuvinte:

D. Moskovici era cât pe ce să se învărtă de-o cetățenie!

Era numai, fiindcă indezirabilul n'a mai uzat de dreptul de petiționare ce i l dădea *dovada specială*. Și n'a mai uzat din motive lesne de'nțeleș: fiindcă s'ar fi constatat la cercetările ce le implică încetățenirea, că dovada specială i s'a dat în chip ilegal.

S'a mulțumit deci să beneficieze de celelalte drepturi ce i le dădea *dovada specială*. Și anume: de scutirea de a se mai prezinta din an în an în fața comisiei de revizuire a străinilor.

Dela 1929 și până'n anul acesta, directorul de bancă Moskovici nu s'a mai prezintat la nicio revizuire. Stetea în România ca'ntr'un sat fără câini.

Acum apoi, fiindcă n'a uzat în termen de dreptul de a se încetățeni ce i l dădea *dovada specială*, indezirabilul a venit iarăși în fața comisiei de revizuire. Și era s'o pățească, deși revizuirea din anul acesta numai revizuire n'a fost, fiindcă ministerul a ticluit în așa chip condițiile de prelungire a șederii în țară, încât nu rămânerea aici ci expulsarea să fie excepție. Vom mai vorbi altă dată despre acest lucru, de data asta să arătăm cât numai, că ministerul a ordonat comisiilor de control să prelungescă autorizațiile tuturor

directorilor cari s'au prezintat și'n anii trecuți la revizuire.

Moskovici intra în categoria directorilor, dar nu intra în categoria celor cu prelungire, pentru că n'avea ce prelungi: el nu fusese la revizuirea din anii trecuți!

Urmarea: Comisia de revizuire i a respins cererea, și urma să fie dat repede peste graniță.

Mai'nainte însă de-a vedea d. Moskovici frontiera, s'a'ntâmplat o minune — nu știu cum, nu știu prin cine, nu știu prin ce mijloace — destul însă că s'a'ntâmplat, deși poietul (așa s poieții, în urmă cu toate!) spune că minuni în ziua de astăzi nu se pot:

Moskovici s'a pomenit cu alt cadou — după cel cu *dovada specială*, și după cel recentisim cu decorația: a căpătat dela București un *bilet de liberă petrecere*.

Și așa a rămas să ne mai fericească cu prezența sa și pe mai departe.

Noi ce să mai zicem!

Ceea ce a zis drept motto la un capitol al cărții sale despre România englezul

ăla:
„Bună țară,
Rea tocmeală,
— .....

Se cenzurează „Brassói Lapok“?

„Brassói Lapok“, ziarul care a întrecut, în nenumărate rânduri marginile oricărui obrăznicii, comentează — veți vedea cum — în editorialul din numărul său de azi declarațiile ce le-a făcut unei delegații de învățători unguri d. ministru dr. C. Angelescu.

Iată ce scrie în acel articol:

Măsura de a transfera în vechiul regat pe învățătorii căzuți la examenul de limba românească, pare, la aparență, a fi de frumoase intenții, în fond însă se va ivi, inevitabil, pericolul de a lăsa școlile ungurești fără instructori, căci „nu credem — zice „Brassói Lapok“ — ca învățătorii transferați să fie capabili (?) să învețe limba statului în măsura dorită de d. ministru, nici chiar în mediul românesc de dincolo“ (Bun certificat pentru ei, nu-i vorbă!)

Autorul articolului spune

mai departe că nu stăruie asupra tragediilor familiare ce le va cauza această măsură, dar trebuie să vorbească de cultura maghiară în România, „de limba noastră care nu permitem (i auzi! n. r.) să ne fie smulsă din inimă nici printr'o operație făcută cu milioanele înșelătoare și zdăpăcitoare ale diplomației“.

„E vorba de limba pentru care soldații cari o vorbesc, riscă să fie încarcerați. (Dar pe-asta de unde ai luat-o? n. r.). De limba și vorba noastră pe care în diferitele oficii, afișele o apasă pe gâtul contribuabilului (adică a unguroiului). E vorba de comoara noastră cea mai scumpă, domnule ministru. De edificările noastre economice s'a ales praful(?), și în contra ruinelor ce-au mai rămas, pe zi ce trece, se îndreaptă atacuri(?) de că-

tre apostolii iresponsabili ai șovinismului“ (adică și d-voastră, mai ales d-voastră, domnule ministru (n. r.).

Acestea le scrie „Brassói Lapok“. Dar s'au gândit ei când au scris, la regimul ce-l aplică Ungaria românilor săi?

Încă ei se mai plâng! Și încă în ce mod!

Nu i mai întrebăm și nu mai comentăm.

Dar știm că între opreliștile cenzurii se amintește prestigiul guvernului. Dumneavoastră domnule ministru faceți parta din guvern. Da? Și răbdați — în timp de cenzură — să vi se spună »șovinist iresponsabil?«

Noi înregistrăm faptele. Nu ni-a mai rămas nici puterea de a ne revolta, în fața acestei ne-maipomenite și obraznice îndrăzneii.

Dinu Călin

De toate și amestecate...

Ecouri

Este românească asociația „Șoimii României”?... Înțelegem să convertim minoritarii, să-i aducem la sentimente românești, dar nu înțelegem ca „Șoimii României”, societate de educație fizică, românească, să aibă membri transfugi din alte cluburi față de cari nu și-au putut îndeplini obligamentele materiale. Și înțelegem cu atât mai puțin această listă a participanților la turul ciclist al României, din partea asociației „Șoimii României” — Arad:

1. Bois Ioan.
2. Ferdinand Balcz.
3. Silberstein Desideriu.
4. Baranyi Ioan.
5. Burian Iosif.
6. Vlăduț Ladislau.
7. Flentei Ioan.
8. Leip Francisc.

În afară de acestea, la un concurs de inot ținut mai zilele trecute la Arad, aceiași „Șoimii ai României” au fost reprezentați în competiție de concurenți de origine etnică foarte dubioasă. „Șoimii României”, societate de educație fizică menită să creeze sportsmani români și să răspândească sportul la sate, trebuie să fie, în primul rând, o asociație românească exclusivistă, pentru că obligându-i azi, creștem la sân puii de năpârci de mâine, și asta, sub patronajii naționaliști.

Ne parvine cam târziu, următoarea întâmplare autentică. După depozitiile pe cari d. Maniu le-a făcut în afacerea Skoda, a voit omul să se distreze puțin și, poate, să uite, și s'a dus la cinematograful Trianon (din București).

Cum acolo filmele rulează într'una, era întuneric când d. Maniu a intrat în sala tixită. Ușierul l-a condus și a rugat pe un domn să se mute cu un scaun mai încolo. Vestea s'a răspândit ca fulgerul și în două secunde, toată sala era în picioare ovăționând pe cel ce intrase.

Am fost adânc impresionați la auzul acestei întâmplări pe care o împărtășim publicului

Nu numai în părțile noastre sunt notari publici minoritari cari fac pe maghiaronii, ci și în alte ținuturi așa-zise eliberate. La Baia-Mare e unul de-aceștia, care în plus ar fi de origine românească dar refuză să se recunoască român și nu vorbește decât ungurește. Așa ne informează despre d. Heppes Bela ziarul „Granița”. Și ne mai spune ceva. Că-i falsificator. Ni se reproduce o sentință a judecătoriei mixte din Baia-Mare, no. 147.872 din 1933, care stabilește acest lucru.

Bine stăm!

Doamne, doamne, unde am ajuns?!?

— Petrecerea din Aradul-Nou. — Românii și minoritarii. — Programul petrecerii. — Studenții români. Până unde se poate merge cu sovinișmul. — „Societatea studenților.” — Datoria românilor —

Aradul-Nou. Pașnica noastră comună e de câțiva vreme teatrul unor lupte duse în vederea aranjării unei petreceri în ziua de 25 August a. c.

Toată lumea se aștepta ca acei cari la început se lăudau că vor face o petrecere încât să i meargă vestea, să fie uniți, mai ales că își zic și „studenți” iar programul să fie selecționat, așa ca nimeni să nu sufere vre-o desamăgirn.

Românii și minoritarii

La început toate au mers după dorința tuturor. Mai târziu însă vreo câțiva din membrii — românii — au observat că minoritarii vor să-și bată joc de ei, și s'au retras din așa zisa „Societate a Studenților” din Aradul-Nou. Motivele cari i-au îndemnat la acest gest vom încerca să le analizăm. În primul rând vom insistă asupra punctului, poate cel mai interesant, care a produs desbluarea.

Acesta este:

Programul

Se hotărîse la început ca programul să conțină și câteva puncte în ungurește. Minoritarii s'au învitat la început, dar au revenit e doua zi, spunând că nu-i necesară piesa românească. (Auzi, domnule îndrăzneală la ei!). Acesta a fost doar începutul, pentru că mai pe urmă să zică — tot ei — „dacă vreți, vă oferim și vouă... 2 puncte, iar cuvântul de deschidere tot al nostru să fie, căci, am chemat în acest scop un... artist (?) din Budapesta!” Românii noștri, în urma acestor provocări sau retras. Căci, își

spuneau ei: „Noi am vrut să aranjăm petrecerea în colaborare cu streinii, când colo, uite-i: curat vorba românului: Dacă-i dai degetul, el îți ia toată mâna!” În consecință, o parte din ei: *Draga, Dragoș, Mihăițu*, etc. au început o contrapropagandă. A rămas un român singur: Nemeș Damian, care de frică să nu-și piardă „găina” a trădat interesele românești.

Scopul

Scopul pentru care se va aranja serbarea — dacă vor reuși și o aranjeze — să nu credeți că e de binefacere! Nu! Nu vreu să ridice nici monument, nici să-și cumpere ceva cărți în bibliotecă, ci pur și simplu să-și adune bani ca să poată trage un chef strașnic.

Vedeți dar, domnilor, până unde poate merge îndrăzneala unguirilor.

Datoria românilor

În urma faptelor de mai sus, datoria românilor este ca, dacă se vor prezenta aceștia cu... bilete de onoare, să-i refuze pur și simplu. Și să le crape obrazul românilor cari, după toate acestea, vor mai lua parte la serbarea lor!

Deocamdată ne oprim aici. În numerele viitoare vom continua să arătăm și alte „aspecte” ale așa zisei „Societăți Studențești” din Aradul-Nou.

Am dori însă ca autoritățile să cam cenzureze și astfel de programe nu numai ziarele.

Tib.

„Cetiți ECOUL”

Faimosul iredentist Gründl va fi dat peste graniță?

— Scapă Siria de-o pacoste și autoritățile românești de-orușine

Primum din partea Inspectoratului muncii din Arad următoarea adresă, cu no. 1654 din 9. VIII crt.:

DOMNULE DIRECTOR,

Luând cunoștință de articolul „Cazul cetățeanului maghiar Gründl din Siria” apărut în ziarul Dvs. „Ecoul” cu No. 615 din 10 August 1934, ne îngăduim să Vă informăm, în interesul prestigiului ziarului Dvs. și în interesul seriozității campaniilor lui, următoarele:

1. D. Gründl Coloman, farmacist în comuna Siria, nu este cetățean maghiar. D-Sa este cetățean cehoslovac.
2. Cererea pentru prelungirea termenului de ședere în România a fost respinsă de noi încă dela 13 Iulie 1934 și are termen să părăsească țara până la cel mai târziu 13 Septembrie a. c.
3. Afirmația Dvs. că autoritățile nu-și vor face datoria este gratuită, inexactă și necontrolată, ceiași face ca sesizarea Marei Stat Major să fie prematură față cu considerațiunile ce o determină.
4. Până în acest an D. Gründl n'a prezentat acte la Inspectoratul Muncii Arad și deci această autoritate nici nu știa de existența lui. De aceea i s'au și dresat acte de dare în judecată conform dispozițiilor legii pentru protejarea muncii indigene.

Primiți Vă rugăm, Domnule Director, asigurarea deosebitei noastre considerațiuni.

Inspector general
Petre Popescu

Luăm act de asigurarea că, în sfârșit, iredentistul va părăsi la 13 Septembrie țara — întru cât această descolorosire va depinde numai de Inspectoratul muncii, și nu ne vom pomeni că intervin forțe oculte ca să ni-l țină pe indezirabil și pe mai departe pe cap. Respingem însă obiecțiile inspectoratului și tonul cu care ne sunt făcute, pentru că dacă d. insp. g-ral Petre Popescu își are dreptatea sa, ni-o avem și noi pe-a noastră.

Noi am fost informați și dela Siria și dela unele autorități, și ni se pare că s'a spus faptul și în unele gazete maghiare: că iredentistul Gründl este cetățean unguresc.

Ei bine! N'o fi cetățean unguresc, dacă zice așa inspectoratul muncii. O fi cetățean cehoslovac, — dar întrucât atenuază acest lucru gravele fapte ce sunt

în sarcina lui? Că activează în chip antiromânesc, și anume în folosul iredenței maghiare! Și că are înrudiri familiare cu Seghedinul, centrul spionajului maghiar pentru Ardeal!

Pe urmă: Chiar cetățean cehoslovac dacă e, cu ce drept i s'a dat — și încă de-un deceniu! — brevet de farmacie, atunci când atâția farmaciști români trebuie să șomeze sau să fie slugi la dârloage ungurești, evreiești, etc.?

Pentru restul adresei, avem de spus că ne miră tonul ei recriminator, atunci când însăși adresa aceasta arată că indezirabilul a stat 10 ani în țară ca ntr'un sat fără câini, neprezentându-se la niciun control, și atunci când Inspectoratul muncii știe poate tot atât de bine ca noi

(ba bine că nu!) cum hotărârile de expulzare ale comisiei sale de revizuire a străinilor se transformă la București în hotăriri de menținere în țară.

Chiar dacă am fi știut deci despre decizia comisiei de revizuire dela Arad, care se divulgă pensu 'ntâia oară acum, și atunci îngrijorarea noastră n'ar fi decât prea justificată. Noi nu știam de această decizie, în schimb știam că dela București se fac presiuni asupra primăriei din Siria ca să pregătească indezirabilului încetățenirea! Acum înțelegem aceste presiuni. Se urmărește eludarea hotărării de expulzare adusă de comisia de revizuire a inspectoratului muncii din Arad! Și-atunci nu este prea legitimă alarma noastră?

O nouă senzație în afacerea Ciumeti

— Comisarii de poliție acuzați de omor, au fost puși în libertate pe cauțiune. — Primul procuror justifică omorul —

București. — Curtea cu juri a judecat ieri cererea de eliberare pe cauțiune a comisariilor Panova, Negrescu și Mateescu, acuzați că l-au ucis în împrejurările cunoscute pe Stere Ciumeti, fostul casier al Gărzii de Fier, niște de clarafuni, cari dacă s'ar adeveri, ar constitui o rușine pentru spiritul de umanitate și pentru prestigiul magistraturii române.

A se justifica o crimă — ori care ar fi ea și împotriva cui, dar mai ales când se comite tocmai de organele menite a păzi ordinea publică și viața cetățenilor, este o faptă de demență. La acest loc am spus-o răspicat acum câteva luni, când procesul Ciumeti abia începuse, și când se vorbea de fapte cari spre binele națiunii nu s'au adevărit: Nu se poate asasinat!

Îi replicăm și procurorului din București din toți plămânii noștri cu acest strigăt. Iar ministrului de Justiție gelos de reputația țării îi trimitem rugăminta de a semna de urgență aprobarea demisiei acestui magistrat.

Altfel cangrena morală se va întinde vertiginos. Când un procuror justifică o crimă — puroiul a ajuns până la os. Fără operații radicale — salvarea nu poate veni!

Se poate asasina?

Sub titlul acesta au apărut în „Patria” de azi, în loc de articol de fond, următoarele:

„Ni se relatează din București că d. procuror Procop

INTERCONTINENTALA

SOCIETATE ANONIMĂ ROMÂNĂ DE TRANSPORTURI ȘI COMUNICAȚIE

FACE TRANSPORTURI ȘI VĂMUIRĂ PE ÎNTREG GLOBUL

Dela 1 August program senzațional Madár Arad

Johnnys Giovanni, duet de dans acrobatic Mați Lafayette, Halmágy Karr, Ritta Renny, Marcela Fortuna la barul

Tribuna liberă)

Scrisoare deschisăcătre prefectul județului Timiș-Torontal - **Dr. Dumitru Nistor**, care-și servește prietini minoritari în detrimentul românilor din comuna Lovrin**Domnule Prefect,**

Fiind în ziua de 19 Iunie a. c. în Timișoara, unde-aveam de rezolvat unele chestiuni particulare, am convenit cu d. *Dimitrie Menci*u primpretorului plasei Periam, care, spre surprinderea mea mi-a comunicat într'un mod cât se poate de revoltat că d-ta, în calitate de prefect județean, neținând socoteală de propunerile d-sale prin care-ți recomanda numirea învățătorului *Gheorghe Gheorghiad*e, ai numit — la stăruința unui măcelar minoritar astăzi parlamentar român — ca membru de drept în consiliul comunal din Lovrin, pe lângă cei 11 consilieri de naționalitate minoritară, încă un minoritar în persoana lui *Johan Glasz*, care, spre rușinea autorităților școlare, — cu toate că nu posedă limba română, și cu toate că-i un proscris dușman a tot ce este românesc, — funcționează și prezintă ca director al școlii primare de stat din Lovrin, deși la această școală a aplicat ca învățător și d. *Gheorghe Gheorghiad*e, care, călătorit de dorința de-a infiltra în țară de țară în România osândiți să-și ducă traiul vieții în țara de străini din această comună, fără nici un sprijin din partea autorităților județene, — și-a părăsit *Moldova* sa iubită, și n'a pregetat să se stabilească în comuna Lovrin, la marginea de Vest a țării, spre a forma din odraslele îndreptate instrucției sale străine dorități de Ștefan cel Mare, cari la caz de nevoie să pazeze cu piepturile lor eventualul atac al dușmanului negoțit de peste Mureș.

În scopul zădărnicii condamnabilei fapte mai susdescrișă ce-ai săvârșit-o în calitate de persoană oficială, m'am înțeles cu susnumitul domn primpretor ca să întreprind un demers comun la d-ta, stabilind, că înainte de orele 10 să ne întâlnim la prefectură.

Spre a satisface înțelegerile intervenite m'am prezentat la timp hotărât la locul designat, unde d. primpretor m'a întâmpinat cu vestea tristă, că totul e zădărnice în urma faptului că vorbind deja cu d-ta, te-ai arătat a fi neinduplecat în numirea făcută.

Comunicându-i că voi încerca și eu abaterea d-tale la ceea ce e bună, am intrat în cancelaria prefecturii, însoțit de învățătorul *Gheorghiad*e, care tocmai îți mutaseși cancelaria dintr'o altă cameră, deși erai deja în societatea domni, — ne-ai întâmpinat cu vorbele: *Lăsați-mă domnilor în pace să-mi aranjez actele!* — La această manifestată de d-ta față de un preot și față de un învățător român înțredesați cu modestul titlu de conducători naturali ai satelor, am ieșit așteptând în anticameră așteptarea de-a ne primi în audiență.

În urma acestei proceduri lipsite de cel mai elementar

bun simț, socot necesar ca, pentru caracterizarea individualității d-tale înaintea societății omenesci, să-ți reamintesc întâmplarea din vara anului 1911, în care timp funcționam ca succesor al tatălui d-tale în parohia Glodghilești, când te-ai prezentat la mine și mi-ai cerut eliberarea unui extras de botez. Nu te-am scos afară pe lângă pretextul că nu mi-s aranjate actele, ci te-am primit după cum se cere unui om cinstit să primească un călător, ospătându-te cu mâncare, fiind hămesit de foame; dar când mi-ai oferit taxa legală pentru estradarea extrasului, am refuzat-o în urma împrejurării, că știam că fie-eriatul d-tale tată era din cale-afară sărac; ceeace am putut constata și după hainele sărăcicioase în cari erai îmbrăcat.

Intrând din nou în cancelaria prefecturii, care, trebuie să știi d-le Nistor că formează proprietatea județului, când, — după ce-ți-ai aranjat actele — te-ai îndurat prea grațios a sta de vorbă cu noi, cari nu veniserăm asemenea urgisitului doctor *Lația* înscăunat de d-ta în demnitatea de președinte a comisiei interimare din Periam, care pânea victime pela toate ușile — să ne faci vr'un haiar personal, ci am venit să intervenim într-o cauză vitală care privea poporul incredințat conducerii noastre cerându-ți, ca în locul șvabului *Glasz*, — acomedându-te opiniei notarului comunal și a primpretorului concurent, — să numești pe lângă preotul român, ca membru de drept în consiliul comunal din loc pe învățătorul *Gheorghe Gheorghiad*e motivându-ne îndreptățița cerere cu împrejurarea, că pe lângă cei 11 șvabi, se cuvine în țara românească să facă parte și 2 români din consiliul comunal al acestei comune.

Pentru soluționarea chestiunii ce formează obiectul acestei scrisori adresată d-tale, ai aflat necesar să consulți, respectie să ceri deslușiri dela d. primpretor *D. Menci*u, care și-a declarat respicat în față, că atunci când și-a făcut propunerea să numești pe lângă preotul român ca membru de drept în consiliul comunal pe învățătorul *Gheorghiad*e, a făcut o propunere românească.

La această categorică declarație a d-lui Menci, d-ta, determinat de faptul că în cancelaria prefecturii erau de față mai mulți români cu roluri însemnate în viața publică, rememându-te, ai chemat în față noastră pe d. referent *Spătariu*, căruia i-ai dat ordin să alcătuiască actul recerut, în înțeleșul căruia, mandatul șvabului *Johan Glasz* cu care l-ai înzestrat la cererea măcelarului *Hügel*, — să-l treacă asupra persoanei învățătorului român *Gheorghiad*e. Numitul act s'a și făcut în aceeași zi sub No. 16742/1934, care-a produs o bună impresie asupra tuturor românilor cari se aflau în cancelarie; iar sub-

semnatul împreună cu învățătorul, am plecat bucuroși și satisfăcuți la casele noastre.

Nu mică ne-a fost însă deprimarea, când ne-a venit la cunoștință faptul, că d-ta, călcându-ți cuvântul, la cererea prietenului d-tale măcelarului *Hügel* și a marelui românofob dr. *Reitter*, (care în calitate de senator ales numai cu voturi românești, înainte cu 2 ani de zile, ținându-și vorbirea asupra activității sale parlamentare în comuna șvabească *Tomnatic*, nu s'a rușinat să îndemne pe cei ce-l ascultau, ca s'alunge pe toți vierii și servitorii români angajați la dânsii, ca nu cumva în urma numărului însemnat de copii ce-l posed, să se deschidă și la școala de stat din aceea comună, susținută cu bani românești, secție românească, după cum s'a întâmplat aceasta la școala susținută tot cu bani românești din comuna sa *Lovrin*) — prin actul de sub No. 18254 din 3 Iulie 1934, ai nimicit numirea ca membru de drept în consiliul comunal a învățătorului român *Gheorghiad*e, repunându-l din nou în această demnitate pe șvabul *Johan Glasz*.

La săvârșirea acestei fapte neromânești te-a determinat stăruința susnumiților parlamentari, cari, cu ajutorul d-tale oficial voiau să împiedecă legerea ca primar a celui mai cinstit conlocuitor al nostru, a d-lui *Petru Krausz*, om cu avere, care posedă peste 200 jugăre de pământ, și care-a avut fericirea să ospăteze în casa sa pe Majestatea Sa *Gloriosul și Intregitorul* de neam, astăzi de evlavioasă memorie răposatul *Rege Ferdinand I*.

Vota lui Dumnezeu a dispus însă, ca revolta ce ne-ai cauzat-o prin repunerea în demnitatea de consilier de drept în consiliul comunal de aici a șvabului *Johan Glasz*, să se întoarcă asupra d-tale și asupra prietenilor d-tale, în urma împrejurării, că fiind cele 2 partide în care-i divizată populația acestei comune reprezentate în consiliul comunal prin câte 6—6 voturi, alegerea ca primar a d-lui *Petru Krausz* totuși a fost determinată prin votul meu românesc intrunind d-sa 7 voturi, față de 6 voturi obținute de dușmanul românii *Mihai Lambrecht*, protejatul d-tale și al prietenilor d-tale, cari sunt huițuți cu toată ocaziunea din partea populației, care alcătuiește această comună.

Din premisele cari compun prezenta scrisoare ce-ți-o adresez se poate trage concluzia, că d-ta folosești puterea ce o deții spre a menaja interesele personale ale prietenilor d-tale minoritari, în detrimentul populației românești care formează județul, ce stă sub „înțeleapta” d-tale conducere.

Apartinând d-ta — deși necăsătorit — cinului preoțesc, ca un frate mai mare ce-ți sunt, îmi țin de datorință a-ți da unele îndigețări, pe cari urmându-le să produci mulțămire în prima linie neamului

românesc din care faci parte și cu a cărui prescură te-ai hrănit încă din copilărie! Aceste sfaturi consistă în următoarele îndemnuri: să fi rezolut în toate acțiunile ce le întreprinzi, să-ți ții cu demnitate cuvântul dat, și să nu te suci ca frunza 'n tei, să nu îndrăgești străinii, aducându-ți totdeauna aminte de blăstămul infrișat ce l-a adresat nemuritorul *Eminescu* celor ce îndrăgesc străinii, să te porți cu reverința recerută față de preoții și învățătorii români, cari oricum își au meritul lor netăgăduit în conservarea neamului nostru românesc, tenacității cărora ai să mulțămesci c'ei ajuns prefect în România-Mare, s'ajuti școala și biserica ort. română, luând pildă vie în privința acestora activitatea românească-religioasă ireproșabilă și laudabilă desfășurată la timpul seor de inimosul și vrednicul d-tale înaintaș dr. *Iuliu Coste*, care cu mintea sa luminată a știut să promoveze cultura românească prin zidirea de biserici, școli și case naționale aproape în toate satele din județ în cari s'a simțit necesitatea, înzestrând între altele și biserica ort. română din Lovrin cu respectabila sumă de 400.000 lei; ceea ce dacă n'ar fi făcut, elementul românesc din această comună — în lipsă de biserică, — s'ar fi contopit în străinismul de care-i încunjurat!

Acum să-mi dai voie domnule prefect să fiu puțin indiscret și să-ți cer un răspuns la întrebarea: de unde ai avut d-ta bani să-ți zidești frumoasa vilă ce-ți servește de locuință? Sunt foarte curios la răspunsul ce mi-l vei da, în urma faptului că am pozitivă cunoștință, că tatăl d-tale a fost atât de sărac, încât — din pricina

foamei a fost silit să părăsească satul nașterii d-sale, *Glodghilești*, care constituia una dintre cele mai slabe parohii, și astfel n'ai putea afirma că ai moștenit avere dela părinți.

De altcum, fapta condamnatibilă și neromânească descrisă în această epistolă deschisă, voi comunica-o atât d-lui ministru de interne, cât și Marelui Stat major, cerându-le să ia măsuri în consecință.

Însfârșit, condus fiind de preceptele sfintei Scripturi, țin necesar să-ți comunic că-ți iert condamnabila și neromânească purtare ce-ai manifestat-o împotriva elementului românesc din această comună, deoarece cred c'ai săvârșit-o în urma împrejurării că stai sub influența numeroaselor rubedenii șvabești ce-ți le-ai acvirit prin recăsătorire; punându-ți însă în vedere memorabilele cuvinte rostite de Daniil *Sihastru*: *Altuia mai vrednic, locut tău îi lasă!* Atăta deocamdată!

Lovrin, la 6 August 1934.

Valeriu Ionescu
paroh ort. român

In scrisoarea deschisă pe care pâr. Valeriu Ionescu dela Lovrin — o adresează prefectului de Timiș-Torontal, — scrisoare pe care o publicăm mai sus, — semnatarul ei spune că va aduce și la cunoștința Ministerului de interne și a Marelui Stat major situația intolerabilă din această comună șvabească, menținută cu complicitatea și bunăvoința aproba-re a prefectului de județ.

Atragem atenția cititorilor noștri asupra scrisorii părintelui Valeriu Ionescu, pe care o vom analiza și o vom comenta în numărul viitor al „Ecoului”.

Bine, bine! exproprierea depe Corso?

În ședința de ieri a comisiei interimare a Aradului s'a protestat în contra unei măsuri de sigur inexplicabile a poliției. Anume: împotriva faptului că s'a suspendat decizia ce se luse de câteva luni, după care în timpul plimbărilor depe corso, adecă dela 12 la 2 și seara dela 6 la 8, trăsurile și celelalte vehicule n'aveau dreptul să treacă pe drumul carosabil depe dreapta bulevardului Regina Maria, ci se lăsa acest drum pietonilor, îndrumându-se vehiculele pe drumul din mijlocul bulevardului.

Chestiunea aceasta a fost cu atât mai pe drept adusă în ședință, cu cât se știe că datorită ilegalităților comisiei interimare, trotuarul depe dreapta al bulevardului a fost expropriat pentru baraca comunității israelite și pentru lucrările de edificare ale acestei comunități.

Deci: De-o parte primăria expropriază trotuarul pentru

comunitatea evrelască și alungă publicul depe trotuar pe drumul carosabil.

De altă parte poliția dă drumul vehiculelor și 'n orele de plimbare pe singurul drum ce li-a mai rămas pietonilor.

Inseamnă deci că pe partea dreaptă a bulevardului, pe partea cea mai umblată, adecă pe corso, nu se mai poate circula.

Cu drept cuvânt s'a protestat deci împotriva dispoziției poliției.

Dar de ce numai în contra ei? De ce nu s'a pomenit un singur cuvânt despre baraca comunității israelite?

Fixarea prețului grâului

Comisia economică a guvernului a luat măsuri ca prețul grâului să fie fixat la 50 lei vagonul! S'a hotărât ca menținerea acestui preț să se facă fără o conturbare a piețe,

Afaceri tenebroase

Agenți de-ai Budapestei vor să ne acapareze și exportul de vite în Italia

Care-i adevăratul scop al soc. pe acțiuni (gratuite!) „Ervin Salló” din Timișoara? — Institutul național de export și Uniunea sindicatelor pentru organizarea exportului de animale au da-toria să se sezizeze! —

III.

Am promis în „Ecol” de ieri, că ne vom ocupa în numărul de astăzi de falanga de coasociați ai lui *Ervin Salló* din Timișoara, adunați în așa zisa „soc. pe acțiuni”, ticluțită, — cum am precizat în cele două reportajii anterioare, — cu scopul de a-i extorca pe exportatorii români de vite de taxe în plus și a sugruma până la urmă exportul nostru de vite în Italia, subjugându-l celui unguresc în aceeași țară.

Colaboratorii lui Ervin Salló

Afară de ciclul de indivizi din regiunea hotarului apusean și din restul Ardealului, — »comercianți» și »exportatori» foarte deochiați în marea lor majoritate, pentru contrabandele și fraudele fiscale la cari s'au dedat, — »soc. pe acțiuni» Ervin Salló din Timișoara, funcționează chiar la sediul societății, cu următorul personal »românesc», — menit să ne faciliteze exportul de vite în Italia:

Mandula, — fost păzitor de vite, cu antecedente

foarte bogate, — cari, după cât se vede îl onorează și pe stăpănu-său din moment ce este omul său de încredere la Jimbolia, care »aranjează» exporturile.

Isidor Goldstein, — cumpărătorul de vite. (Cazierul acestuia nu îl posedăm încă, — dar ni s'a promis de oameni competenți și-l așteptăm).

Mihailovicz, — ajutor la export lui Mandula, când acesta este prea aglomerat.

Ce fel de sentimente are pentru români acest Mihailovicz, e deajuns să precizăm că... înverzește la față când vre-un român aduce vre-o critică, oricât de justă și inofensivă ar fi, apucăturilor ungurești.

Și despre acest nesățios »mâncător de valahi» vom avea prilejul să ne mai ocupăm, în curând.

Al patrulea »român» din biroul lui Salló, merită a ferici exportul nostru de vite în Italia, este Szombori.

Acest individ, fost subnotar comunal în județele: Arad și Timiș-Torontal, a fost revocat din serviciu

pentru falsuri în acte publice, săvârșite în interesul comercianților necinstiți de vite.

Dovedindu-și prin urmare specialitatea... este astăzi omul de încredere al lui Ervin Salló și în consecință și al românilor ademeniți de către acesta de au intrat în consiliul de administrație al societății înființate de dânsul.

Narând cele expuse în cadrul acestui reportaj, se cuvine a-i întreba pe românii cari au primit acțiuni gratuite, — în schimbul acoperirii acțiunii subversive a lui Salló et comp. cu numele lor, — când au acceptat să intre în societate, știut-au bine unde se vâra? Și mai cu seamă: cu cine au să stea cot la cot, — pentru sabotarea exportului nostru de vite în Italia, deci, chiar și a intereselor lor proprii?

Iată unde duce lăcomia de câștiguri ușoare, neținând seama de origina lor.

Dinu I. Ștefan

D. Iancu Conciatu părăsește locul de secretar general al Camerei de industrie și comerț din Timișoara

— N'are diplomă universitară și n'a fost numit pe bază de concurs —

La Camera de industrie și comerț din Timișoara este din nou de mare actualitate chestiunea ocupării postului de secretar general. D. Iancu Conciatu, actualul secretar general, mai rămâne doar un scurt timp la această instituție. Schimbarea lui se va face aproape în mod automat când se va aplica legea pentru simplificarea aparatului de stat, care consideră scoși din posturi pe acei ce au fost numiți fără respectarea legilor speciale ale instituțiilor unde funcționează.

Actualul secretar general al Camerei de industrie și comerț intră cu certitudine sub rigorile restrictive ale legii pentru simplificarea aparatului de stat, deoarece el nu posedă nici diplomă universitară ce se cere pentru ocuparea acestui post și nici numirea sa, — făcută fără concurs, — nu poate fi considerată legală.

Un conflict cu ministrul

Camera de industrie și comerț din Timișoara este de altfel în conflict și cu ministrul pentru numirea ilegală a secretarului ei general. Rațiunile de club politic au făcut pe unii fruntași guvernamentali din Timișoara, — care în intimitate nu pun nici ei vreun preț deosebit pe actualul secretar general, — să intervină la început pentru numirea, iar mai târziu pentru definitivarea d-lui Iancu Conciatu în acest post.

Actualul secretar general a făcut și el toate eforturile pentru a imprumuta numirii sale o aparență măcar de legalitate. Astfel, el a organizat chiar un simulacru de concurs, având însă grijă să nu publice termenul și condițiile acestui concurs în vreo publicație citită de lume, ci într'o obscură foită din Capitală. Nici nu s'ar fi prezentat vreun candidat la acest concurs cu ușile închise, dacă însuși actualul secretar general, — spre a salva aparantele, — n'ar fi avut grijă să aducă el doi prieteni personali, evident după ce s'a asigurat că nici aceștia n'au pregătiri mai mari decât el. În condițiile acestea, — după ce au fost excluși cei cu pregătirile necesare, natural că cel mai bun concurent a ieșit d. Iancu Conciatu, pe care comisia interimară a Camerei de industrie și comerț l-a și recomandat ministrului.

Organizând în secret acest simulacru de concurs, d. Iancu Conciatu a crezut că poate beneficia de o dispoziție de excepție a legii, care spune că în locul la care râvnește el, pot fi numiți și candidați cu simpiă școală comercială, dacă la concurs nu se prezintă alți candidați, cu pregătiri academice.

Ministerul de industrie și comerț, — după informațiile noastre, — este complex edificat asupra situației dela Timișoara. La minister se cunosc și împrejurările în care s'a ținut așa zisul concurs la care d. Iancu Conciatu a ieșit »primul și cel mai bun», — și ministrul nici nu vrea să creadă că, dacă publicarea concursului s'ar fi făcut în condiții normale, nu s'ar fi prezentat zeci și zeci de șomeri titrați, unul mai indicat decât altul de a

In prașul unor măsuri decisive

Asta fiind situația din punct de vedere al numirii și al concursului, actualul secretar general a mai avut forma legii simplificării aparatului de stat, așa că rămânerea lui în postul ce-l ocupă de jumătate de an de zile, a devenit doar o chestiune de zile, sau de săptămâni, — în cel mai bun caz.

D. S. Demisia d-lui Vasile Catina din postul de delegat al ministerului în consiliul Camerei, de care ne-am ocupat ieri, pare a fi strânsă legătura cu situația dela secretariatul general. După cum am arătat și ieri, d. Vasile Catina reține a arăta motivul concret al demisiei d-sale. Unele informații, culese de noi în cercuri interesate, ne permit a spune că d. Vasile Catina a demisionat din cauză că d. Iancu Conciatu, alarmat de perspectiva unor apropiate părăsiri a postului de secretar general, a comis unele imprudențe, dezaprobat de fostul delegat al ministerului, — și de aici demisia acestuia.

De »imprudențele» d-lui Iancu Conciatu ne vom ocupa de altă dată de curând, pe baza unor date concrete foarte interesante

Informațiuni

Teatrul Bănatului de sub direcțiunea d-nei Marioara Cinschi, angajează domnișoare și tineri cu voce pentru cor și balet.

Informațiuni se pot lua în fiecare zi la biroul teatrului comunal din Timișoara, între orele 10—13 și 16—19.

Ni s'a adus la cunoștință că episcopul Pacha a cerut Duminică la consiliul de ministri dela Timișoara să i se transforme trei filiale în parohii: cea dela Fratelina, cea dela Iratoș și cea dela Macea.

N'avem nimic de zis. Dacă P. S. Sa are în comunele a mintite numărul de suflete cerut de lege, să i se admită cererea. Dar cu o condiție. Să nu facă din parohiile cu care vrea să ncarce bugetul țării românești oficine de acțiune antiromânească. Adece să i se pună condiția expresă, că nu va numi peste niște credincioși germani sau slovaci unguri sau unguizați, cari să se țină apoi numai de treabă iredentistă, așa cum se întâmplă în majoritatea parohiilor Prea Sfinției Sale.

30.000 lei cel mai mare salariu de funcționar public

Textul decretului de leghprivitor la cumularzi a fost aprobat de consiliul de ministri de sub prezidenția d-lui Tătărescu.

Acest decret prevede că tot cumularzii să primească înalta de a opta pentru un post anume, iar în posturile detestate astfel vacante, se vor numi noui funcționari.

Salariul nici unui funcționar din București nu va putea trece peste suma de 30.000, iar a celor din provincie, va varia între 10-15.000 lei.

Europa și restaurarea monarhiei în Austria

— Unii sunt pentru, alții contra. — Un lucru e sigur însă: Austria e punctul nevralgic al păcii europene și poate al celei mondiale. — Tainițele diplomației lucrează, dar nimeni nu știe ce va urma —

În urma asasinării lui Dollfus, și după ce s'a constatat că asasinatul a fost pus la cale de Germania cu scopul de a anexa Austria, unele cercuri și-au pus întrebarea: Dacă pentru a asigura independența Austriei, nu ar fi bine, ca monarhia să fie restaurată și pe tronul Austriei să fie adus prințul Otto, fiul mai mare al ultimului împărat, al lui Carol IV.

A fost de ajuns ca această chestiune să ajungă la cunoștința întregii Europe, că au și început discuțiile pro și contra.

Pentru restaurare sunt legitimiști și monarhiști austriaci și cei maghiari. Aceștia din urmă, văd în restaurarea monarhiei austriace, primul pas în vederea reînnoirii vechiului imperiu Austro-Ungar.

Contra, se ridică în primul rând statele Micii Înțelegeri, a căror integritate teritorială ar fi atinsă în primul rând.

Primejdia devine mai mare, dacă restaurarea monarhiei austriace s'ar face sub protecțiunea Italiei, după cum se proiectează. În felul acesta prima țară amenințată în independența ei ar fi Jugoslavia. „Căci — scrie „Journal des Debats” din Paris — Ungaria reprezintă și așa o cetățenie a influenței italiene în inima Eu-

ropei centrale. Lăsând Austria să treacă sub aceeași înrăurire, ar însemna să se compromită, cu aceeaș lovitură, echilibrul bazinului dunărean, securitatea Jugoslaviei și pacea Europei.

Presa jugoslavă este de părere că problema austriacă aparține Societății Națiunilor. E semnificativ în acest sens un articol al ziarului „Novosti” din Zagreb, din care reproducem un pasaj: „Independența Austriei este asigurată prin pactul „Societății Națiunilor” și prin acorduri speciale care constituie, ca să zicem așa, statutul internațional al Austriei. Problema Austriei cade, prin urmare, sub competența organelor Societății Națiunilor, adică a consiliului și adunării sale. Orice acțiune individuală, ori de unde ar veni, ar putea cel mult să amenințe interesele stabilității europene și să slăbească în aceeaș măsură autoritatea Societății Națiunilor, cea dintâi calificată să se ocupe de această chestiune”.

Presa germană scrie...

Presa germană păstrează o atitudine neutră. „Der Deutsche” scrie: d. Schuschnigg nu s'a pronunțat asupra întoarcerii Habsburgilor”. Ziarul, care este organul oficial al muncitorilor național-socialiști, acordă acestei declarațiuni o impor-

tanță foarte mare: „Șeful guvernului austriac ar fi trebuit să-și precizeze atitudinea în această chestiune, într'o epocă în care presa tuturor vecinilor Austriei pune ipotezele cele mai diverse și construiește combinațiile cele mai arzătoare în jurul unei eventuale restaurații Austriei. Se spune că d. Schuschnigg și colegii săi ministeriali Stahremberg, Fey și Berger-Waldemegy sunt partizanii convinși ai Habsburgilor”.

Un alt ziar „Völkischer Beobachter” publică știrea „unei noi manevre internaționale în Austria, în urma căreia Otto de Habsburg ar trebui pus cu sila pe tronul Austriei”.

După cum se vede, toate cercurile diplomației europene sunt preocupate de problema Austriei. Însă nimeni nu știe ce va fi. De lucrat se lucrează, tainic desigur în toate părțile. Ce va eși la urmă e taina viitorului.

ABONAMENTE:

Lei 500 pe an, 275 pe 6 luni, 150 pe 3 luni.

Pentru bănci, cafenele, industrii, toate instituțiile particulare și administrațiile publice: lei 1500 anual.